

כרשית

דברים

עם אונקלוס ורש"י

פרשת דברים

דברים פרק-א

א אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בְּעֶרְבָה מִזֶּל
סוּף בֵּין פָּאָרָן וּבֵין תַּפֵּל וְלִבְנֵי
וַחֲצֵרֹת וְדִי זֶה־בִּ:

אֵלַיִן פִּתְגָמִיָּא דִּי מַלִּיל מִשָּׁה עִם כָּל
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבְרָא דִּירְדְנָא אוֹכַח יְתָהוֹן
עַל דְּחָבוּ בַּמִּדְבָּרָא וְעַל דְּאַרְגִּיזוּ
בְּמִישְׁרָא לְקַבֵּל יָם סוּף בְּפִאָרְן אֶתְפְּלוּ
עַל מִנָּא וּבַחֲצֵרוֹת אֶרְגִּיזוּ עַל בְּשָׂרָא
וְעַל דְּעֵבְדוּ עֵגֶל דְּדָהָב:

אֵלֶּה הַדְּבָרִים. לְפִי שֶׁהָן דְּבָרֵי תוֹכָחוֹת,
וּמִנָּה כַּאֲן כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהַכְּעִיסוּ לְפָנֵי
הַמְּקוֹם בָּהֶן, לְפִיכָךְ סָתַם אֶת הַדְּבָרִים
וְהִזְכִּיר בְּרִמָּז, מִפְּנֵי כְבוֹדָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל:

**אל כל ישראל. אילו הוכיח מקצתן, היו
אלו שבשוק אומרים, אתם הייתם
שומעים מבן עמרם ולא השיבותם דבר
מכך וכך, אילו היינו שם היינו משיבין
אותו, לכך כנסם כולם, ואמר להם הרי
כלכם כאן, כל מי שיש לו תשובה ישיב:
במדבר. לא במדבר היו אלא בערבות
מואב, ומהו במדבר, אלא בשביל מה
שהכעיסוהו במדבר, שאמרו מי יתן מותנו
וגו': בערבה. בשביל הערבה, שחטאו
בבעל פעור בשטים בערבות מואב: מול**

**סוּף. עַל מָה שֶׁהִמְרוּ בַיָּם סוּף בּוֹאִים לַיָּם
סוּף, שֶׁאִמְרוּ הַמִּבְלִי אֵין קְבָרִים בַּמִּצְרִים,
וְכֵן בְּנִסְעָם מִתּוֹךְ הַיָּם, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּמְרוּ עַל
יָם בַּיָּם סוּף, כִּדְאִיתָא בְּעֶרְכֵּיךְ: בֵּין פֶּאֶרְךָ
וּבֵין תַּפֵּל וּלְבָן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חִזְרָנוּ עַל
כָּל הַמִּקְרָא, וְלֹא מִצִּינוּ מָקוֹם שֶׁשָּׁמוּ תוֹפֵל
וּלְבָן, אֲלֹא הוֹכִיחַן עַל הַדְּבָרִים שֶׁתַּפֵּלוּ עַל
הַמֶּן שֶׁהוּא לְבָן, שֶׁאִמְרוּ וְנִפְשָׁנוּ קָצָה
בִּלְחָם הַקְּלוּקָל, וְעַל מָה שֶׁעָשׂוּ בַּמִּדְבָּר
פֶּאֶרְךָ ע"י הַמִּרְגָּלִים: וְחִצְרוֹת. בַּמַּחְלֻקָּתוֹ
שֶׁל קָרַח. דָּבָר אַחֵר, אָמַר לָהֶם, הִיָּה לָכֶם**

ללמוד ממה שעשיתי למרים בחצרות
בשביל לשון הרע, ואתם נדברתם במקום:
ודי זהב. הוכיחן על העגל, שעשו בשביל
רוב זהב שהיה להם, שנאמר וכסף הרביתי
להם וזהב עשו לבעל:

ב אחד עשר יום מחורב יִרְדּוּ
הר שְׁעִיר עֵד קֹדֶשׁ בְּרִנֵּה:
מִהֶלֶךְ חָד עֶשֶׂר יוֹמִין מִחֹרֵב אֹרֶח
טוֹרָא דְשְׁעִיר עֵד רִקָּם גִּיאָה:

אחד עשר יום מחורב. אמר להם משה,

ראו מה גרמתם, אין לכם דרך קצרה
מחורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר, ואף
הוא מהלך י"א יום, ואתם הלכתם אותו
בשלשה ימים. שהרי בעשרים באייר נסעו
מחורב, שנאמר ויהי בשנה השנית בחדש
השני בעשרים בחדש וגו', ובכ"ט בסיון
שלחו את המרגלים מקדש ברנע, צא
מהם שלשים יום שעשו בקברות התאווה,
שאכלו הבשר חדש ימים, ושבעה ימים
שעשו בחצרות להסגר שם מרים, נמצא
בג' ימים הלכו כל אותו הדרך, וכל כך

היתה שכינה מתלבטת בשבילכם למהר
ביאתכם לארץ, ובשביל שקלקלתם, הסב
אתכם סביבות הר שעיר מ' שנה:

וַיְהִי בְּאַרְבַּעִים שָׁנָה בַּעֲשֵׂתִי
עַשְׂרֹת חֹדֶשׁ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דָּבַר
מִנְּשָׂה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם:

וַהֲוָה בְּאַרְבַּעִין שָׁנִין בְּחַד עֶשֶׂר יָרְחָא
בְּחַד לִירְחָא מִלִּיל מִנְּשָׂה עִם בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל כָּכֹל דִּי פִקִּיד יִי יִתֶּה לְוִתְהוֹן:

וַיְהִי בִּארְבַּעִים שָׁנָה בַּעֲשֵׁתִי עֶשֶׂר חֲדָשׁ
בְּאַחַד לְחֹדֶשׁ. מִלְּמַד שֶׁלֹּא הוֹכִיחַן אֶלֹא
סִמוּךְ לְמִיתָה, מִמִּי לְמַד, מִיַּעֲקֹב שֶׁלֹּא
הוֹכִיחַ אֶת בְּנָיו אֶלֹא סִמוּךְ לְמִיתָה, אָמַר,
רְאוּבֵן בְּנִי, אֲנִי אֹמֵר לָךְ, מִפְּנֵי מָה לֹא
הוֹכַחְתִּיךָ כָּל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא
תִּנְיַחַנִי וְתִלָּךְ וְתִדְבַק בַּעֲשׂוֹ אַחִי, וּמִפְּנֵי דִ'
דְּבָרִים אֵין מוֹכִיחִין אֶת הָאָדָם אֶלֹא סִמוּךְ
לְמִיתָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהָא מוֹכִיחוֹ וְחֹזֵר
וּמוֹכִיחוֹ, וְשֶׁלֹּא יֵהָא חֲבִירוֹ רוֹאֵהוּ

וּמִתְבִּיִּשׁ מִמֶּנּוּ כֹּו', כְּדֹאִיתָא בִּסְפָרִי, וְכֵן
יְהוֹשֻׁעַ לֹא הֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל אֲלֵא סְמוּךְ
לְמִיתָהּ, וְכֵן שְׁמוּאֵל, שְׁנֹאמַר הִנְנִי עִנּוּ בִי,
וְכֵן דָּוִד אֶת שְׁלֹמֹה בְנוֹ:

דְּאַחֲרֵי הִכָּתְוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן
וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֶת בְּאֶדְרָעִי:

בְּתַר דְּמַחָא יְת סִיחֹן מֶלֶכָּא דְּאֱמֹרָא
דִּיתָב בְּחֶשְׁבּוֹן וְיְת עֹג מֶלֶכָּא דְּמַתָּנָן

דִּיתָב בְּעֶשְׂתָּרוֹת בְּאֶדְרָעִי:

אֲחֵרֵי הַכּוֹתוֹ. אָמַר מֹשֶׁה, אִם אֲנִי מוֹכִיחַם
קוֹדֵם שִׁיכְנֶסוּ לְקַצֵּה הָאָרֶץ, יֹאמְרוּ מֶה
לָזֶה עָלֵינוּ, מֶה הֵיטִיב לָנוּ, אִינּוּ בֹא אֲלֵא
לְקַנְתָּר וּלְמַצּוֹא עֵילָה, שְׂאִין בּוֹ כַח
לְהַכְנִיסֵנוּ לָאָרֶץ, לְפִיכֶךְ הִמַּתִּין עַד
שֶׁהִפִּיל סִיחּוֹן וְעוֹג לְפָנֵיהֶם וְהוֹרִישֵׁם אֶת
אֶרֶצָם, וְאַחֵר כֵּךְ הוֹכִיחָן: סִיחּוֹן וְגו' אֲשֶׁר
יּוֹשֵׁב וְגו'. אֵילּוֹ לֹא הִיָּה סִיחּוֹן קִשָּׁה וְהִיָּה
שְׂרׁוֹי בַחֲשָׁבוֹן, הִיָּה קִשָּׁה, שֶׁהִמְדִּינָהּ
קִשָּׁה, וְאֵילּוֹ הִיתָה עִיר אַחֲרָת וְסִיחּוֹן שְׂרׁוֹי

בתוכה, היתה קשה, שהמלך קשה, על
אחת כמה וכמה, שהמלך קשה והמדינה
קשה: אשר יושב בעשרות. המלך
קשה והמדינה קשה: עשרות. הוא
לשון צוקין וקושי כמו עשרות קרנים,
ועשרות זה, הוא עשרות קרנים שהיו
שם רפאים שהכה אמרכל, שנאמר ויכו
את רפאים בעשרות קרנים, ועוז נמלט
מהם, והוא שנאמר ויבא הפליט, ואומר כי
רק עוז מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים:
באדרעי. שם המלכות:

ה בְּעֵבֶר הִירְדֵּן בְּאֶרֶץ מִזְאֵב

הוֹאִיל מִנְּשָׁה בָּאֵר אֶת הַתּוֹרָה

הַזֹּאת לֵאמֹר:

בְּעֵבֶרָא דִּירְדְנָא בְּאֶרְעָא דְּמִזְאֵב שְׂרִי

מִנְּשָׁה פָּרֵשׁ יֵת אוֹלְפֵן אוֹרִיתָא הָדָא

לְמִימָר:

הוֹאִיל. הַתְּחִיל, כְּמוֹ הֵנָּה נָא הוֹאֲלֵתִי:

בָּאֵר אֶת הַתּוֹרָה. בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹן פִּירֵשָׁה

לָהֶם:

וַיְהִי־זֶה אֲלֹהֵינוּ דְּבַר אֱלֹהֵינוּ

בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב לָכֶם שַׁבָּת

בְּהָר הַזֶּה:

יִי אֱלֹהֵנָּה מִלֵּיל עֲמָנָה בְּחֹרֵב לְמִימָר

סִגִּי לְכוֹן דִּיתְבָּתוֹן בְּטוֹרָא הָדִין:

רַב לָכֶם שַׁבָּת. כַּפְשׁוּטוֹ, וַיֵּשׁ מִדְרֵשׁ

אֲגָדָה, הָרְבָה גְדֻלָּה לָכֶם וְשֹׂכֵר, עַל

יְשִׁיבְתֶּכֶם בְּהָר הַזֶּה, עֲשִׂיתֶם מִשְׁכַּן מְנוּרָה

וְכֵלִים, קִבְּלַתֶּם תּוֹרָה, מִנִּיתֶם לָכֶם

סִנְהֶדְרִין שְׂרֵי אֲלָפִים וְשְׂרֵי מֵאוֹת:

ז פָּנָיו וּסְעוֹ לָכֶם וּבֵאוּ הָרָ

הָאֱמֹרִי וְאֵל כָּל שְׂכֵנָיו

בְּעֶרְבָה בָּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבִנְגֹב

וּבְחוּף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי

וְהַלְבֵנוֹן עַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נָהָר

פָּרָת:

אֶת־פָּנָיו וְטוֹלוֹ לְכוֹן וְעוֹלוֹ לְטוֹרָא

דְּאֶמֹרָא וְלָכֵל מְגִירוֹהִי בְּמִישְׁרֵיא

בְּטוֹרָא וּבְשִׁפְלָתָא וּבְדְרוֹמָא וּבְסִפְר

יִמָּא אֶרְעָא דְכַנְעַנָאָה וְלִבְנָן עַד נְהָרָא

רַבָּא נְהָרָא פָּרַת:

פִּנּוּ וּסְעוּ לָכֶם. זֶה דֶּרֶךְ עֶרֶד וְחֶרְמָה: וּבֹאוּ

הָרֵא אֲמֹרֵי. כַּמְשַׁמְעוּ: וְאֵל כָּל שְׁכֵנֵי.

עֲמֹן וּמֹאב וְהָרֵ שְׁעִיר: בַּעֲרָבָה. זֶה

מִישׁוֹר שֶׁל יַעַר: בָּהָר. זֶה הָרֵ הַמֶּלֶךְ:

וּבִשְׁפִלָּה. זֶה שְׁפִלַת דְּרוֹם: וּבִנְגֵב וּבַחֹף

הַיָּם. אֲשַׁקְלוֹן וְעִזָּה וְקֶסְרֵי וְכו', כַּדֹּאִיתָא

בְּסִפְרֵי: עַד הַנָּהָר הַגָּדוֹל. מִפְּנֵי שֶׁנִּזְכַּר עִם

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קוֹרְאוּ גָדוֹל, מִשְׁלֵ הַדִּיּוּט

אומר, עבד מלך מלך, הדבק לשחור

וישתחוו לך, קרב לגבי דהינא ואידהן:

ח וְרֵאָה נָתַתִּי לְפָנֶיכֶם אֶת

הָאָרֶץ בָּאוּ וְרָשׁוּ אֶת הָאָרֶץ

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָם

לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב לְתֵת

לָהֶם וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

חֲזִי דִּיהָבִית קְדָמִיכּוֹן יְת אֶרְעָא עוּלוּ

וְאַחֲסִינוּ יְת אֶרְעָא דִּי קִים יִי

לֹא־בִהְתָּכֹון לֹא־בִרְהֶם לִיצְחָק וְלִיעֶקֶב

לְמַתָּן לְהֹון וְלְבְנֵיהֹון בְּתִרְיֵהֹון:

רֹאֵה נִתְתִּי. בְּעֵינֵיכֶם אֶתֶם רֹאִים, אֲנִי

אֹמֵר לָכֶם מֵאוֹמֵד וּמִשְׁמוּעָה: בְּאוֹ וּרְשׁוֹ.

אֵין מִעֲרֵעַר בַּדָּבָר, וְאִינֶכֶם צְרִיכִים

לְמַלְחָמָה, אֱלֹו לֹא שִׁלְחוּ מִרְגָּלִים, לֹא הָיוּ

צְרִיכִין לְכָלִי זֵיִין: לֹא־בִתִּיכֶם. לְמָה הַזְכִּיר

שׁוֹב לֹא־בִרְהֶם לִיצְחָק וְלִיעֶקֶב, אֱלֹא

אִבְרָהִם כְּדֹאִי לְעַצְמוֹ, יִצְחָק כְּדֹאִי לְעַצְמוֹ,

יַעֲקֹב כְּדֹאִי לְעַצְמוֹ:

ט וַאֲמַר אֲלֵכֶם בְּעֵת הַהוּא
לֹא־אֵמַר לֹא אוֹכַל לְבִדִּי שְׂאֵת
אֶתְכֶם:

וַאֲמַרִּית לְכוּן בְּעֵדְנָא הֲהִיא לְמִימַר
לִית אֲנָא יְכִיל בְּלַחֲוֵדִי לְסוּבְרָא יְתַכּוּן:
ואומר אליכם בעת ההוא לאמר. מהו
לאמר, אמר להם משה, לא מעצמי אני
אומר לכם, אלא מפי הקב"ה: לא אוכל
לבדי וגו'. אפשר שלא היה משה יכול
לדון את ישראל, אדם שהוציאם

ממצרים, וקרע להם את הים, והוריד את
המן, והגיז את השליו, לא היה יכול
לדונם, אלא כך אמר להם, ה' אלהיכם
הרבה אתכם, הגדיל והרים אתכם על
דייניכם, נטל את העונש מכם ונתנו על
הדיינין. וכן אמר שלמה, כי מי יוכל
לשפוט את עמך הכבד הזה, אפשר מי
שכתוב בו ויחכם מכל האדם, אומר מי
יוכל לשפוט, אלא כך אמר שלמה, אין
דייני אומה זו כדייני שאר האומות עובדי
אלילים, שאם דן והורג ומכה וחונק ומטה

את דינו וגזל אין בכך כלום, אני אם

חייבתי ממון שלא כדין, נפשות אני

נתבע, שנאמר וקבע את קובעיהם נפש:

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם

וְהֵנַכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם

לְרֹב:

יִי אֱלֹהֵינוּ אֲסֵגִי יְתֵכוֹן וְהָא אֵיתֵינוּ

יוֹמָא דִּין כְּכֹכְבֵי שָׁמַיָא לְסֵגִי:

והנכם היום ככוכבי השמים. וכי ככוכבי

השמים היו באותו היום, והלא לא היו

אלא ששים רבוא, מהו והנכם היום, הנכם
משולים כיום, קיימים לעולם בחמה
וכלבנה וכוכבים:

יֵא יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יוֹסֵף
עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֱלֹף פְּעָמִים
וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם בְּאֵשׁ דְּבַר
לָכֶם:

יֵי אֱלֹהֵי דֹאֲבֵהֲכֹן יוֹסֵף עֲלֵיכֹן
כֹּתֵכֹן אֱלֹף זְמַנִּין וַיְבָרֶךְ יְתֵכֹן כְּמָא

דִּי מַלִּיל לְכוּן:

יוסף עליכם ככם אלף פעמים. מהו שוב
ויברך אתכם כאשר דבר לכם, אלא אמרו
לו, משה, אתה נותן קצבה לברכתנו, כבר
הבטיח הקב"ה את אברהם אשר אם יוכל
איש למנות וגו', אמר להם זו משלי הוא,
אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם:

יב שני איכה אֶשָּׂא לְבָדִי

טֶרַחֲכֶם וּמִשְׁאַכֶם וְרִבְכֶם:

אֶכְדִּין אֶסוּבֶר בְּלַחֲוֹדִי טָרַחְכוֹן

וְעֶסְקִיכוֹן וְדִינְכוֹן:

אִיכָה אֵשָׁא לְבַדִּי. אִם אֹמֵר לְקַבֵּל שָׂכָר,

לֹא אוֹכֵל, זֶה הִיא שְׁאִמְרַתִּי לָכֶם, לֹא

מֵעֲצָמִי אֲנִי אֹמֵר לָכֶם אֲלֵא מִפִּי הַקֶּבֶ"ה:

טִרְחַכְכֶם. מִלְמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טִרְחַנִּין, הִיָּה

אֶחָד מֵהֶם רוֹאֶה אֶת בַּעַל דִּינּוֹ נוֹצֵחַ בְּדִין,

אֹמֵר יֵשׁ לִי עֲדִים לְהַבִּיאַ, יֵשׁ לִי רֵאיוֹת

לְהַבִּיאַ, מוֹסִיף אֲנִי עֲלֵיכֶם דִּינִין:

וּמִשְׁאֲכֶם. מִלְמַד שֶׁהָיוּ אֶפִיקוֹרְסִין,

הַקָּדִים מֵשֶׁה לְצֵאתָ, אָמְרוּ מַה רֹאֶה בֶן

עמרם לצאת, שמא אינו שפוי בתוך ביתו,
איחר לצאת, אמרו מה ראה בן עמרם
שלא לצאת, מה אתם סבורים, יושב ויועץ
עליכם עצות רעות וחושב עליכם
מחשבות: וריבכם. מלמד שהיו רוגזים:

יִגְהָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים
וְנַבְנִים וִידְעִים לְשִׁבְטֵיכֶם
וְאֲשֵׁימָם בְּרֹאשֵׁיכֶם:

הָבוּ לָכֹון גְּבָרִין חֲכִימִין וְסוֹכְלָתָנוּן
וּמִדְעָן לְשִׁבְטֵיכֹון וְאַמְנָנוּן רִישֵׁין

עֲלֵיכֻן:

הבו לכם. הזמינו עצמכם לדבר: אנשים.
וכי תעלה על דעתך נשים, מה תלמוד
לומר אנשים, צדיקים: חכמים. כסופים:
ונבונים. מבינים דבר מתוך דבר. זהו
ששאל אריוס את ר' יוסי, מה בין חכמים
לנבונים, חכם דומה לשולחני עשיר,
כשמביאין לו דינרין לראות רואה וכשאיין
מביאין לו יושב ותוהה, נבון דומה
לשולחני תגר, כשמביאין לו מעות לראות
רואה, וכשאיין מביאין לו הוא מחזר

**ומביא משלו: וידועים לשבטיכם. שהם
ניכרים לכם, שאם בא לפני מעוטה
בטליתו, איני יודע מי הוא, ומאיזה שבט
הוא, ואם הגון הוא, אבל אתם מכירין בו,
שאתם גדלתם אותו, לכך נאמר וידועים
לשבטיכם: בראשיכם. ראשים ומכובדים
עליכם, שתהיו נוהגין בהם כבוד ויראה:
ואשמם. חסר יו"ד, למד שאשמותיהם
של ישראל תלויות בראשי דייניהם,
שהיה להם למחות ולכוון אותם לדרך
הישרה:**

יָד וְתַעֲנוּ אֹתִי וְתֹאמְרוּ טוֹב

הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת:

וְאַתְּבָתוֹן יָתִי וְאַמְרָתוֹן תִּקֵּין פְּתִיגָמָא

דִּי מַלְלָתָא לְמַעְבָּד:

ותענו אותי וגו'. חלַטתם את הדבר

להנאתכם, היה לכם להשיב, רבינו משה,

ממי נאה כלמוד ממך או מתלמידך, לא

ממך שנצטערת עליה, אלא ידעתי

מחשבותיכם, שהייתם אומרים עכשיו

יתמנו עלינו דיינין הרבה, אם אין מכירנו

אנו מביאין לך דורות והוא נושא לנו פנים:
לעשות. אם הייתי מתעצל, אתם אומרים

עשה מהרה:

טו וְאַתָּה אֶת רְאֵשֵׁי שְׁבִיכָם

אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידְעִים וְאַתָּה

אֹתָם רְאֵשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי

אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי

חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֶשְׂרֹת וְשֹׁטְרִים

לְשִׁבְיָכֶם:

וְדַבַּרְתָּ יְתֹרְשִׁי שְׁבִטִיכֹן גְּבִרִין
חֲפִימִין וּמִדָּעַן וּמִנְתִּי יִתְהוֹן רִישִׁין
עֲלִיכֹן רַבָּנִי אֶלְפִין וְרַבָּנִי מֵאוֹתָא
וְרַבָּנִי חֲמִשִּׁין וְרַבָּנִי עֲשׂוֹרִיתָא וְסָרְכִין
לְשִׁבְטִיכֹן:

ואקח את ראשי שבטיכם. משכתיים
בדברים, אשריכם, על מי באתם
להתמנות, על בני אברהם יצחק ויעקב,
על בני אדם שנקראו אחים ורעים, חלק
ונחלה, וכל לשון חבה: אנשים חכמים

**וידועים. אבל נבונים לא מצאתי, זו אחת
משבע מדות שאמר יתרו למשה, ולא
מצא אלא שלשה, אנשים צדיקים,
חכמים, וידועים: ראשים עליכם.
שתנהגו בהם כבוד, ראשים במקח,
ראשים בממכר, ראשים במשא ומתן,
נכנס אחרון ויוצא ראשון: שרי אלפים.
אחד ממונה על אלף: שרי מאות. אחד
ממונה על מאה: ושוטרים. מניתי עליכם
לשבטיכם, אלו הכופתין והמכין ברצועה
על פי הדיינין:**

טו וְאַצְוָה אֶת שְׁפִטֵיכֶם בָּעֵת

הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין אֲחֵיכֶם

וּשְׁפִטָּתְכֶם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין

אֲחֵיו וּבֵין גֵּרוֹ:

וּפִקְדֵי־יָת יָת דִּינֵיכֹן בְּעֵדְנָא הֵיא

לְמִימַר שְׁמַעוּ בֵּין אֲחֵיכֹן וּתְדוֹנוּ

קוּשְׁטָא בֵּין גְּבָרָא וּבֵין אֲחוּהִי וּבֵין

גִּיּוֹרָה:

ואצוה את שפטיכם. אמרתי להם הוּ

מתונים בדין, אם בא דין לפניך פעם אחת
שתים ושלש, אל תאמר כבר בא דין זה
לפני פעמים הרבה, אלא היו נושאים
ונותנים בו: בעת ההוא. משמניתים
אמרתי להם, אין עכשיו כלשעבר,
לשעבר הייתם ברשות עצמכם, עכשיו
הרי אתם משועבדים לצבור: שמוע.
לשון הווה, אודנ"ט בלע"ז, כמו זכור
ושמור: ובין גרו. זה בעל דינו, שאוגר
עליו דברים, דבר אחר ובין גרו, אף על
עסקי דירה, בין חלוקת אחים, אפילו בין

תנור לכיריים:

יז לא תכירו פנים במשפט

פקטן כגדל תשמעון לא

תגורו מפני איש כי המשפט

לא להים הוא והדבר אשר

יקשה מכם תקרבון אלי

ושמעתי:

לא תשתמודעון אפין בדינא מלי

זעירא כרבא תשמעון לא תדחלון מן

קָדָם גְּבֵרָא אֲרִי דִּינָא דִּיִּי הוּא

וּפְתַגְמָא דִּי יִקְשִׁי מִנְכוֹן תְּקַרְבוֹן לְוֹתִי

וְאַשְׁמַעֲנָה:

לֹא תִכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט. זֶה הַמּוֹנֶה

לְהוֹשִׁיב הַדִּינִין, שֶׁלֹּא יֹאמַר אִישׁ פְּלוֹנִי

נָאֵה אֹו גִבּוֹר אוֹשִׁיבֵנו דִּיין, אִישׁ פְּלוֹנִי

קְרוֹבִי אוֹשִׁיבֵנו דִּיין בַּעִיר, וְהוּא אֵינוֹ בְּקִי

בַּדִּינִין, נִמְצָא מַחֲיִיב אֶת הַזֵּכֶּאִי וּמַזְכֶּה אֶת

הַחֲיִיב, מַעֲלָה אֲנִי עַל מִי שֶׁמָּנְהוּ כְּאִילוֹ

הַכִּיר פָּנִים בַּדִּין: כְּקַטָּן כְּגִדּוֹל תִּשְׁמַעוֹן.

שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של
מאה מנה, שאם קדם ובא לפניך, לא
תסלקנו לאחרון. דבר אחר כקטן כגדול
תשמעון כתרגומו, שלא תאמר, זה עני
הוא, וחבירו עשיר ומצוה לפרנסו, אזכה
את העני ונמצא מתפרנס בנקיות. דבר
אחר, שלא תאמר, היאך אני פוגם בכבודו
של עשיר זה בשביל דינר, אזכנו עכשיו,
וכשיצא לחוץ אומר אני לו, תן לו שאתה
חייב לו: לא תגורו מפני איש. לא תיראו.
דבר אחר לא תגורו, לא תכניס דבריך

**מפני איש, לשון אוגר בקיץ: כי המשפט
לאלהים הוא. מה שאתה נוטל מזה שלא
בדין, אתה מזקיקני להחזיר לו, נמצא
שהטית עלי המשפט: תקרבון אלי. על
דבר זה נסתלק ממנו משפט בנות צלפחד,
וכן שמואל אמר לשאול אנכי הרואה,
אמר לו הקב"ה, חייך שאני מודיעך שאין
אתה רואה, ואימתי הודיעו, כשבא
למשוח את דוד, וירא את אליאב ויאמר
אך נגד ה' משיחו, אמר לו הקב"ה, ולא
אמרת אנכי הרואה, אל תבט אל מראהו:**

יְהוָה וְאַצְוָה אֶתְכֶם בְּעֵת הַהוּא

אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּ:

וּפִקְדֵי יִתְּכוֹן בְּעֵדְנָא הֵהיא יְיָ כָּל

פְּתֻגְמֵי דִּי תַעֲבֹדוּ:

אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּ. אֲלוּ יִי

דְּבָרִים שְׂבִיחַ דִּינִי מִמּוֹנּוֹת לְדִינִי נִפְשׁוֹת:

יִי וְנִפְסַע מִחֵרֶב וְנִלָּךְ אֵת כָּל

הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא

אֲשֶׁר רְאִיתֶם דְּרֹךְ הַר הָאֱמֹרִי

כֹּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

אֶת־נוֹ וְנִבֵּא עַד קֵדְשׁ בְּרִנֵּעַ:

וְנִטְלָנָא מִחֹרֵב וְהִיכְנָא יֵת כָּל

מִדְּבָרָא רַבָּא וְדַחֲלָא הָהוּא דִּי חֲזִיתוּן

אוֹרַח טוֹרָא דְּאַמּוֹרָאָה כְּמָא דִּי פִקִּיד

יֵי אֱלֹהֵנָא יִתְנָא וְאַתֵּינָא עַד רְקָם

גִּיאָה:

הַמְדַּבֵּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. שֶׁהָיוּ בּוֹ נַחֲשִׁים

בְּקוֹרוֹת, וְעַקְרָבִים בְּקִשְׁתוֹת:

כ וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּאַתֶּם עַד הָרַ

הָאֲמָרִי אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

נָתַן לָנוּ:

וְאָמַרְתָּ לְכוּן אֶתִּיתוֹן עַד טוֹרָא

דְּאֲמֹרָאָה דִּי אֱלֹהֵנָא יְהִיב לָנָא:

כא רְאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

לְפָנֶיךָ אֶת הָאָרֶץ עַלָּה רֵשׁ

כִּבְּאֲשֶׁר דְּבַר יְהוָה אֱלֹהֵי

אֲבֹתֶיךָ לָךְ אֵל תִּירָא וְאֵל

תַּחַת:

חַיִּי יְהִי יי אֱלֹהֶיךָ קִדְמָךְ יְתֹ אֶרְעָא סִק

אֲחִסִּין כִּמָּא דִּי מַלִּיל יי אֱלֹהָא

דְּאַבְהַתְךָ לָךְ לֹא תִדְחַל וְלֹא תִתְבַּר:

כב שְׁלִיחַ וְתַקְרִבוּן

אֵלַי כָּלְכֶם וְתֹאמְרוּ נִשְׁלַחַח

אַנְשֵׁים לְפָנֵינוּ וְיַחֲפְרוּ לָנוּ

אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשְׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר

אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נָעַלָה בָּהּ

וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נָבֵא אֱלֹהִים:

וַתִּקְרַבְתּוּן לִּי כֹכַב וַאֲמַרְתּוּן נִשְׁלַח

גִּבּוֹרִין קְדָמָנָא וַיֵּאֱלֹלוּן לָנָא יֵת אֶרְעָא

וַיִּתִּיבוּן יִתְנָא פִּתְגָמָא יֵת אֶרְחָא דִּי

נִסְק בָּהּ וַיֵּת קְרוּיָא דִּי גֵּעוּל לָהֶן:

וְתִקְרַבּוּן אֵלַי כֻּלְכֻם. בַּעֲרֹבִיָא, וְלֹהֲלוּ

הוּא אֹמֵר וְתִקְרַבּוּן אֵלַי כֹּל רָאשֵׁי

שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו וגו',
אותה קריבה היתה הוגנת, ילדים מכבדים
את הזקנים ושלחום לפניהם, וזקנים
מכבדים את הראשים ללכת לפניהם, אבל
כאן, ותקרבו אלי כולכם, בערבוביא,
ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין
את הראשים: וישיבו אתנו דבר. באיזה
לשון הם מדברים: את הדרך וגו'. אין
דרך שאין בה עקמימות: ואת הערים
אשר נבוא אליהן. תחלה לכבוש:

כג וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר וַאֲנִי

מִכֶּכֶּם שְׁנַיִם עָשָׂר אַנְשִׁים אִישׁ

אֶחָד לְשִׁבְטִי:

וְשֹׁפָר בְּעֵינַי פֶּתִיחָא וּדְבָרִית מְנַכּוֹן

תִּרְיִן עָשָׂר גְּבָרִין גְּבָרָא חַד לְשִׁבְטָא:

וַיֵּיטֵב בְּעֵינַי הַדְּבַר. בְּעֵינַי וְלֹא בְּעֵינַי

הַמָּקוֹם, וְאִם בְּעֵינַי מַעֲשֵׂה הִיָּה טוֹב לְמָה

אִמְרָה בְּתוֹכָהֶן, מִשְׁלַל לְאָדָם שְׂאוֹמֵר

לְחַבִּירוֹ מִכּוֹר לִי חֲמוּרֶךְ זֶה, אִמֵּר לוֹ הֵן,

נֹתְנִי אֶתְּךָ לִי לְנִסְיוֹן, אִמֵּר לוֹ הֵן, בַּהֲרִים

וּגְבָעוֹת, אִמֵּר לוֹ הֵן, כִּיֹּן שְׂרָאָה שְׂאִין

מעכבו כלום, אמר הלוקח בלבו, בטוח
הוא זה שלא אמצא בו מום, מיד אמר לו
טול מעוטיך ואיני מנסהו מעתה, אף אני
הודיתי לדבריכם, שמא תחזרו בכם
כשתראו איני מעכב, ואתם לא חזרתם
בכם: ואקח מכם. מן הברורים שבכם, מן
המסלתיים שבכם: שנים עשר אנשים
איש אחד לשבט. מגיד שלא היה שבט
לוי עמהם:

כִּד וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיִּבְּאוּ

עַד נַחֲלֵ אֲשַׁכֵּל וַיִּרְגְּלוּ אֹתָהּ:

וְאֶת־פָּנָיו וּסְלִיקוּ לְטוֹרָא וְאֹתוֹ עַד

נַחֲלָא דַּאֲתַכְלָא וְאֵלֵילוּ יִתָּהּ:

עד נחל אשכול. מגיד שנקרא על שם

סופו: וירגלו אותה. מלמד שהלכו בה

ארבעה אומנין שתי וערב:

בה וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ

וַיִּזְרְדוּ אֵלֵינוּ וַיֵּשְׁבוּ אֹתָנוּ

דָּבָר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ

אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ:

וְנָסִיבוּ בִּידֵיהוֹן מֵאֲבֹא דְאֶרְעָא וְאֶחֱתוּ

לָנָא וְאֶתִּיבוּ יִתְנָא פִּתְגָמָא וְאִמְרוּ

טָבֵא אֶרְעָא דִּי אֱלֹהֵנָא יְהִיב לָנָא:

וַיִּזְרְדוּ אֲלֵינוּ. מִגִּיד שְׂאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל גְּבוּהָה

מִכָּל הָאֲרָצוֹת: וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאֲרֶץ. מִי

הֵם שֹׂאֲמָרוּ טוֹבָתָהּ, יְהוֹשֻׁעַ וְכָל:

כּוּ וְלֹא אֲבִיתָם לְעֵלֹת וְתִמְרוּ

אֶת פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וְלֹא אֲבִיתוֹן לְמִסַּק וְסִרְבִּיתוֹן עַל

מִימְרָא דִּי אֱלֹהִיכֹן:

וְתִמְרוּ. לְשׁוֹן הַתְּרִסָּה, הַתְּרִסָּתָם כְּנֶגֶד

מֵאִמְרוּ:

כֹּז וְתִרְגְּנוּ בְּאַהֲלֵיכֶם וְתֹאמְרוּ

בְּשִׁנְאָת יְהוָה אֶתְנוּ הוֹצִיאָנוּ

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אֶתְנוּ

בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידָנוּ:

וְאַתְרַעֲמִיתוֹן בְּמִשְׁכְּנֵיכֹן וְאִמְרִיתוֹן

בְּדַסְנִי יִי יִתְנָא אֶפְקֵנָא מֵאַרְעָא

דְּמִצְרִים לְמַמְסַר יִתְנָא בְּיָדָא

דְּאַמּוֹרָאָה לְשִׁיצִיּוֹתְנָא:

וּתְרַגְנוּ. לְשׁוֹן הָרַע, וְכֵן דְּבָרֵי נִרְגָן, אָדָם

הַמוֹצִיא דְּבָה: בִּשְׁנֵאת ה' אֲתֵנוּ. וְהוּא הִיא

אוֹהֵב אֲתֵכֶם, אֲבָל אַתֶּם שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ,

מִשְׁלַּל הַדִּיּוֹט אוֹמֵר, מָה דְּבַלְבֵּךְ עַל רַחֲמֵךְ

מָה דְּבַלְבִּיה עֵלְךְ: בִּשְׁנֵאת ה' אֲתֵנוּ

הוֹצִיאֵנוּ מֵאַרְץ מִצְרַיִם. הוֹצֵאתוּ לְשֵׁנָאָה

הִיתָה, מִשְׁלַּל לְמֶלֶךְ בֶּשֶׁר וְדָם שְׁהִיוּ לֹא שְׁנֵי

בנים, ויש לו שתי שדות אחת של שקיא
ואחת של בעל, למי שהוא אוהב נותן של
שקיא, ולמי שהוא שונא נותן לו של בעל,
ארץ מצרים של שקיא היא, שנילוס עולה
ומשקה אותה, וארץ כנען של בעל,
והוציאנו ממצרים לתת לנו את ארץ כנען:
כֹּה אָנָּה אֲנַחֲנוּ עַלִּים אַחִינוּ
הַמֵּסוּ אֶת לְבַבֵּנוּ לֵאמֹר עַם
גָּדוֹל וָרֵם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת
וּבְצֻרֹת בַּשָּׁמַיִם וְגַם בְּנֵי

עֲנִקִים רְאִינוּ שָׁם:

לֹאן אֲנַחְנָא סְלִקִין אַחְנָא תְּבַרוּ יֵת

לְבָנָא לְמִימַר עִם רַב וְתִקִיף מְנַנָּא

קְרוֹיִן רַבְרָבִין וְכָרִיכִן עַד צִית שְׁמִיָּא

וְאַף בְּנֵי גְבָרָאִי חֲזִינָא תַמָּן:

עֲרִים גְּדוֹלוֹת וּבְצוּרוֹת בְּשָׁמַיִם. דְּבָרוּ

הַכְּתוּבִים לְשׁוֹן הַבְּאִי:

כֹּט וְאַמַּר אֲלֵכֶם לֹא תַעֲרִצוּן

וְלֹא תִירָאוּן מֵהֶם:

וְאָמַרְתָּ לְכוּן לֹא תִתְּבוֹנוּ וְלֹא תִדְחֲלוּ

מִנְהוֹן:

לֹא תַעֲרִצוּן. לְשׁוֹן שְׂבִירָה כְּתַרְגוּמוֹ,

וְדוּמָה לוֹ בַּעֲרוֹץ נַחֲלִים לְשִׁכּוֹן, לְשִׁבוּר

נַחֲלִים:

לִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַחֵלֶךְ לְפָנֶיכֶם

הוּא יִלְחֶם לָכֶם כָּכָל אֲשֶׁר

עָשָׂה אֶתְכֶם בְּמִצְרַיִם

לְעֵינֵיכֶם:

יִי אֱלֹהֵיכֹן דְּמַדְבַּר קָדְמִיכֹן הוּא יְגִיחַ

לְכֹן כָּל דִּי עֶבֶד עֲמִכֹן בְּמִצְרִים

לְעֵינֵיכֹן:

יֵלֶחֶם לָכֶם. בְּשִׁבְלָכֶם:

לֹא וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר

נִשְׁאַרְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר

יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ בְּכָל חֲדָרְךָ

אֲשֶׁר הִלַכְתֶּם עַד בְּאַכֶּם עַד

הַמָּקוֹם הַזֶּה:

וּבְמַדְבָּרָא דִּי חֲזִיתָא דִּי סוּבְרָךְ יִי

אַלְהֵךְ כְּמָא דִּי מְסוּבֵר גְּבָרָא יְת בִּרְה

בְּכָל אַרְחָא דִּי הִלְכְתוֹן עַד מִיִּתִּיכּוֹן

עַד אַתְרָא הֵדִין:

ובמדבר אשר ראית. מוסב על מקרא

שלמעלה הימנו, ככל אשר עשה אתכם

במצרים, ועשה אף במדבר אשר ראית כי

נשאך וגו': כאשר ישא איש את בנו. כמו

שפירשתי אצל ויסע מלאך האלהים

ההולך לפני מחנה ישראל וגו', משל

למה־לך בדרך ובנו לפניו, באו לסטים
לשבותו וכו':

לב־וּבְדַבֵּר הַזֶּה אֵינְכֶם מֵאֲמִינִים
בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וּבַפֶּתַח־מֶאֱדֵן לִיתִיכֹן מִהֵימָנִין
בְּמִימְרָא דִּי אֱלֹהֵיכֹן:

ובדבר הזה. שהוא מבטיחכם להביאכם
אל הארץ, אינכם מאמינים בו:

לג־הַחֲלֹף לְפָנֶיכֶם בַּדֶּרֶךְ לְתוֹר

לְכֹם מִקּוֹם לַחֲנֹתְכֶם בָּאֵשׁ

לִילָה לִרְאֹתְכֶם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר

תֵּלְכוּ בָּהּ וּבַעֲנֹן יוֹמָם:

דִּי מַדְבַּר קָדְמִיכֹן בְּאַרְחָא לְאַתְקַנָּא

לְכוֹן אֲתֵר בֵּית מִישָׁרִי לְאַשְׁרִיּוֹתְכוֹן

בְּעַמּוּדָא דְאַשְׁתָּא בְּלִילִיא לְאַחֲזִיּוֹתְכוֹן

בְּאַרְחָא דִּי תַהֲכוֹן בָּהּ וּבְעַמּוּדָא

דְּעַנְנָא בִּימָמָא:

לְרֹאוֹתְכֶם. כְּמוֹ לְהִרְאֹתְכֶם, וְכֵן לְנַחֲוֹתְכֶם

הדרך, וכן לשמיע בקול תודה, וכן כלכלת
לגיד ביזרעאל:

לְדֹ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹל
דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:
וַיִּשְׁמַע קָדָם יְיָ יְתֹ קֹל פֶּתַח מִיכּוֹן וְרָגַז
וְקִיָּם לְמִימָר:

לֹה אִם יִרְאֶה אִישׁ בְּאַנְשִׁים
הֲאֵלָה הַדּוֹר הָרַע הַזֶּה אֶת
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי

לִתֵּת לְאַבְתִּיכֶם:

אִם יַחֲזִי גִבּוֹר בַּגִּבּוֹרִיא הָאֵלִין דָּרֵא

בִּישָׁא הֵדִין יֵת אֶרְעָא טַבְתָּא דִּי

קִימִית לְמַתָּן לְאַבְתִּיכֶם:

לוֹ זִלְתִּי כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה הוּא

יִרְאַנָה וְלוֹ אֶתָּן אֶת הָאָרֶץ

אֲשֶׁר דָּרָךְ בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן

אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה:

אֵלֶּהן כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה הוּא יַחֲזֶנָה וְלֵה

אֵתָּן יְיָ אֶרְעָא דִּי דֶרֶךְ בֵּה וְלִבְנוֹהִי

חֲלָף דִּי אֲשֻׁלִּים בְּתֵר דַּחֲלָתָא דִּיִּי:

אֲשֶׁר דֶּרֶךְ בֵּה. חֲבֵרוֹן, שְׁנֵאמֹר וַיָּבֹא עַד

חֲבֵרוֹן:

לֹא גַם בִּי הִתְאַנֵּף יְהוָה בְּגִלְלָכֶם

לֵאמֹר גַּם אֶתָּה לֹא תִבָּא שָׁם:

אֶף עָלִי הָיָה רִגְזִי מִן קִדְּמִי בְּדִילְכוֹן

לְמִימַר אֶף אַתָּה לֹא תִיעוֹל תִּמָּן:

הִתְאַנֵּף. נִתְמַלֵּא רוּגְזִי:

לֹא יְהוֹשִׁיעַ בֶּן נֹן הָעַמֹּד לְפָנֶיךָ

הוא יבא שָׁמָּה אֶתוֹ חֲזֵק פִּי

הוא יִנְחֹלֶנָּה אֶת יִשְׂרָאֵל:

יְהוֹשִׁיעַ בֶּר נֹן דְּקָאִים קִדְמָךְ הוא

יִיעוֹל תָּמָן יִתֶּה תִּיקָךְ אֲרִי הוא יִחְסַנֶּנָּה

לִי־יִשְׂרָאֵל:

רביעי לט וּמַפְּכֶם

אֲשֶׁר אִמְרַתֶּם לְבֹז יִהְיֶה

וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הַיּוֹם

טוֹב וָרָע הִמָּה יִבְאֹר שָׁמָּה

וְלָהֶם אֶתְנַנֶּה וְהֵם יִירָשׁוּהָ:

וְטַפְלִיכֹן דִּי אִמְרַתוֹן לְבֹז יִהְיוּ

וּבְנֵיכֹן דִּי לֹא יָדְעוּ יוֹמָא דִּין טַב

וּבִישׁ אֲנוּן יַעֲלוּן לְתַמּוֹן וְלָהוֹן אֶתְנַנֶּה

וְאֲנוּן יִירַתְנָה:

מ וְאַתֶּם פָּנּוּ לָכֶם וְסַעוּ

הַמְדַּבֵּרָה דְּרַךְ יָם סוּף:

וְאַתּוֹן אֶתְּפָנִיו לְכוּן וְטוּלוּ לְמַדְבָּרָא

אוֹרַח יִמָּא דְסוּף:

פְּנוּ לָכֶם. אִמְרֵתִי לְהַעֲבִיר אֶתְכֶם דְּרַךְ

רוּחַב אֶרֶץ אֲדוּם לְצַד צִפּוֹן לִיכְנֹס לְאֶרֶץ,

קִלְקִלְתֶּם וְגִרְמַתֶּם לָכֶם עֲכֹב: פְּנוּ לָכֶם.

לְאַחֲזֹרֵיכֶם, וְתִלְכוּ בַּמִּדְבָּר לְצַד יָם סוּף,

שֶׁהַמִּדְבָּר שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בוֹ לְדְרוֹמָה שֶׁל

הַר שַׁעִיר, הִיא מִפְסִיק בֵּין יָם סוּף לְהַר

שַׁעִיר, עֵתָה הַמֵּשְׁכּוֹ לְצַד הַיָּם וְתִסְבְּבוּ אֶת

הר שעייר כל דרומו מן המערב למזרח:

מֵאֵלֶּיךָ וְתַעֲנֶנּוּ וְתֹאמְרוּ אֵלַי חֲטֵאוֹנוּ

לַיהוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלָה וְנִלְחַמְנוּ

כָּכָל אֲשֶׁר צִוֵּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

וְתַחֲגֹרוּ אִישׁ אֶת כְּלִי

מִלְחָמָתוֹ וְתַהֲיֶנּוּ לַעֲלֹת הַהָרָה:

וְאַתְּבַתּוֹן וְאַמְרַתּוֹן לִי חֲבֵנָא קָדָם יי

אֲנַחְנָא נִי־סַק וְנִגִּיחַ קָרֵב כָּכָל דִּי

פִּקְדָּנָא יי אֱלֹהֵנָא וְזִרְזַתּוֹן גְּבַר יֵת מִנִּי

קִרְבֵּה וְשִׁיתוֹן לְמִי־סָק לְטוֹרָא:

וּתְהִינּוּ. לְשׁוֹן הִנָּנוּ וְעֲלִינוּ אֶל הַמָּקוֹם, זֶה

הַלְשׁוֹן שֶׁאִמְרַתֶּם לְשׁוֹן הֵן, כְּלוּמָר

נִזְדַּמְנַתֶּם:

מִבַּיִת וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אָמַר לָהֶם

לֹא תַעֲלֶה וְלֹא תִלָּחֲמוּ בִּי

אֵינֶנִּי בְּקֶרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ

לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם:

וַאֲמַר יי לִי אָמַר לְהוֹן לֹא תִסָּקוֹן וְלֹא

תִּגְחֹן קָרַב אֲרִי לֵית שְׁכִינָתִי שְׂרִיא

בִּינִיכּוֹן וְלֹא תִתְּבָרוֹן קָדָם בְּעָלִי

דְּבִיכּוֹן:

לֹא תַעֲלוּ. לֹא עֲלִיָּה תִהְיֶה לָכֶם אֲלֹא

יִרִידָה:

מִן וְאֶדְבַּר אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׂמַעְתֶּם

וַתִּמְרֹדוּ אֶת פִּי יְהוָה וַתִּזְדּוּ

וַתַּעֲלוּ הַהֲרָה:

וּמִלֵּית עִמָּכּוֹן וְלֹא קִבַּלְתֶּן וְסָרְבַתֶּן

עַל גִּזְרֹת מִיִּמְרָא דִּי וְאַרְשֵׁתוֹן

וְסִלְקָתוֹן לְטוֹרָא:

מִדּוּ וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיָּשֵׁב בְּחָר

הַחֹא הָאֱמֹרִי לְקִרְאָתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ

אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה

הַדְּבָרִים וַיִּכְתּוּ אֶתְכֶם בְּשִׁעִיר

עַד חֲרָמָה:

וְנִפְקֵי אֱמֹרָא דִּיתָב בְּטוֹרָא הַחֹא

לְקַדְמוֹתְכוֹן וְרַדְפוּ יִתְכוֹן כְּמָא דִּי נִתְּוֹן

דְּבַר־יְתָא וּטְרָדוּ יִתְכוֹן בְּשַׁעִיר עֵד

חֲרָמָה:

כַּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה הַדְּבוּרִים. מֵהַ הַדְּבוּרָה

הַזֹּאת, כַּשֶּׁהִיא מַכָּה אֶת הָאָדָם מִיַּד מִתָּה,

אֲף־הֵם כַּשֶּׁהִיוּ נוֹגְעִים בָּכֶם מִיַּד מִתִּים:

מֵהַ וְתִשָּׁבוּ וְתִבְכּוּ לְפָנַי יְהוָה

וְלֹא שָׁמַע יְהוָה בְּקִלְכֶּם וְלֹא

הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם:

וְתִבְתּוֹן וּבְכִיתוֹן קָדָם יי וְלֹא קִבִּיל יי

צְלוֹתֶכֶּן וְלֹא אֲצִית לְמַלְיָכֹן:

וְלֹא שִׁמַּע ה' בְּקוֹלְכֶם. כְּבִיכּוֹל עֲשִׂיתֶם

מִדַּת רַחֲמָיו כֹּאִילוֹ אֲכַזְרִי:

מִן וְתֵשְׁבוּ בְּקֹדֶשׁ יָמִים רַבִּים

כִּי־יָמִים אֲשֶׁר יֵשְׁבַתֶּם:

וַיִּתְּבוּן בְּרָקִים יוֹמִין סְגִי־אֵין כִּי־יָמִיא

דִּי יִתְּבוּן:

וְתֵשְׁבוּ בְּקֹדֶשׁ יָמִים רַבִּים. י"ט שְׁנָה,

שֶׁנֶּאֱמַר כִּי־יָמִים אֲשֶׁר יֵשְׁבַתֶּם, בִּשְׁאֵר

הַמַּסְעוֹת, וְהֵם הָיוּ ל"ח שְׁנָה, י"ט מֵהֶם

עשו בקדש, וי"ט שנה הזלכים ומטורפים
וחזרו לקדש, כמו שנאמר וינעם במדבר.
כך מצאתי בסדר עולם:

דברים פרק-ב

א וַיִּכַּן וַיִּסַּע הַמִּדְבָּרָה הַרְדֵּי יָם
סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי
וַיָּסֹב אֶת הַר שִׁעִיר יָמִים
רַבִּים:

וְאֶת־פְּנֵינָא וַיִּטְלֵנָּא לְמִדְבָּרָא אֹרַח

יִמָּא דְסוּף כָּמָא דִּי מַלִּיל יִי עַמִּי

וְאַקְפֵּנָא יְת טוֹרָא דְשַׁעִיר יוֹמִין

סְגִיאִין:

ונפן ונסע המדברה. אילו לא חטאו, היו

עוברים דרך הר שעיר ליכנס לארץ מן

דרומו לצפון, ובשביל שקלכלו, הפכו

לצד המדבר, שהוא בין ים סוף לדרומו

של הר שעיר, והלכו אצל דרומו מן

המערב למזרח דרך ים סוף, דרך יציאתן

ממצרים שהוא במקצוע דרומית

מערבית, משם היו הולכים לצד המזרח:

וְנִסַּב אֶת הָהָר שְׁעִיר. כָּל דְּרוֹמוֹ עַד אֶרֶץ

מוֹאב:

ב חֲמִישִׁי וַיֹּאמֶר

יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

וַאֲמַר יִי לִי לְמִיָּמָר:

ג רַב לָכֶם מִבְּאֶת הַחֵר הַזֶּה

פָּנּוּ לָכֶם צַפְנָה:

סְגִי לָכוֹן דְּאֶקְפָּתוֹן יֵת טוֹרָא הַדִּין

אֶת־פָּנָיו לְכוֹן צְפוּנָא:

פִּנּוּ לָכֶם צִפְנָה. סוּבוּ לָכֶם לְרוּחַ מִזְרַחִית,
מִן הַדְּרוֹם לְצִפּוֹן פְּנִיכֶם לְצִפּוֹן, נִמְצְאוּ
הוֹלְכִין אֶת רוּחַ מִזְרַחִית, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר
וַיָּבֹאוּ מִמִּזְרַח שֶׁשֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ מִוָּאב:

ד וְאֵת הָעָם צוּ לֵאמֹר אַתֶּם
עֲבָרִים בְּגִבּוֹל אֲחֵיכֶם בְּנֵי
עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׁעִיר וַיִּירָאוּ
מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד:

וַיֵּת עֲמָא פִּקְד לְמִימַר אֶתּוֹן עֲבָרִין

בְּתַחוּם אַחוּכוֹן בְּנֵי עֵשׂו דִּיתְבִּין

בְּשִׁעִיר וַיִּדְחִלוֹן מִנְכוֹן וְתַסְתְּמוֹן

לְחֻדָּא:

וּנְשַׁמְרַתֶּם מְאֹד. וּמָהוּ הַשְּׁמִירָה, אֵל

תִּתְּגְרוּ בָם:

ה אֵל תִּתְּגְרוּ בָם כִּי לֹא אֶתֶן

לָכֶם מֵאֲרָצָם עַד מִדְּרֹךְ כַּף

רֶגְלִי כִי יִרְעֶשָׂה לְעֵשׂו נְתַתִּי

אֶת הַר שֵׁעִיר:

לֹא תִתְגָּרוֹן בְּהוֹן אֲרִי לֹא אֶתָּן לְכוֹן

מֵאַרְעֵהוֹן עַד מִדְרֹךְ פְּרִסַּת רֶגֶל לֹא אֲרִי

יִרְתָּא לַעֲשׂוֹ יְהִבִּית יָת טוֹרָא דְשֵׁעִיר:

עַד מִדְרֹךְ כַּף רֶגֶל. אֲפִילוֹ מִדְרֹךְ כַּף רֶגֶל,

כְּלוּמַר אֲפִילוֹ דְרִיסַת הָרֶגֶל אֵינִי מֵרַשָּׁא

לָכֵם לַעֲבוֹר בְּאַרְצָם שְׁלֹא בְרִשּׁוֹת. וּמִדְרֹשׁ

אַגְדָּה, עַד שִׁיבָא יוֹם דְרִיסַת כַּף רֶגֶל עַל הָר

הַזִּיתִים, שֶׁנֶּאֱמַר וְעַמְדוֹ רֶגְלֵיו וְגו': יִרְשָׁא

לַעֲשׂוֹ. מֵאַבְרָהָם, עַשְׂרַת עַמִּים נִתְּנִי לוֹ,

שבעה לכם, וקיני וקניזי וקדמוני הן עמון
ומואב ושעיר, אחת מהם לעשו, והשתיים
לבני לוט, בשכר שהלך אתו למצרים
ושחק על מה שהיו אומרים על אשתו
אחותו היא, עשאו כבנו:

ו אכל תשברו מאתם בכסף
ואכלתם וגם מים תכרו
מאתם בכסף ושתיתם:

עבורא תזבנון מנהון בכסף ותיכלון
ואף מיא תכרון מנהון בכסף

וְתִשְׁתּוֹן:

תִּכְרוּ. לְשׁוֹן מִקָּה, וְכֵן אֲשֶׁר בְּרִיתִי לִי,

שֶׁכֶּן בְּכֹרֵי הַיָּם קוֹרִין לְמַכִּירָה כִּירָה:

וְכִי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ בִּרְכֶּךָ בְּכָל

מַעֲשֶׂה יָדְךָ יָדַע לְכַתֶּךָ אֶת

הַמַּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה

אַרְבָּעִים שָׁנָה יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ

עִמָּךְ לֹא חֲסִרְתָּ דָּבָר:

אֲרִי יִי אֱלֹהֶיךָ בִּרְכֶּךָ בְּכָל עֲבַד יָדְךָ

סֶפֶק לָךְ צִרְכָּךְ בְּמַהֲכָךְ יֵת מִדְּבָרָא

רַבָּא הֵדִין דְּנֹן אֲרַבְּעִין שָׁנִין מִימְרָא

דִּי אֱלֹהֵךְ בְּסַעֲדָךְ לֹא מִנְעָתָא מְדַעֵם:

כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ. לְפִיכָךְ לֹא תִכְפוּ אֶת

טוֹבְתּוֹ לְהִרְאוֹת כֹּאִילוֹ אַתֶּם עֲנִיִּים, אֲלֹא

הִרְאוּ עֲצֻמְכֶם עֹשִׂירִים:

חֲוַנְעֵבֹר מֵאַתְּ אֲחֵינוּ בְּנֵי עֵשָׂו

הַיִּשְׁבִּים בְּשִׁעִיר בְּמִדְיָן

הָעַרְבָּה מֵאֵילָת וּמִעֲצֵין גִּבֹּר

וְנֶפֶן וְנַעֲבֹר דָּרָךְ מִדְּבַר

מוֹאֵב:

וְעִבְרָנָא מְלֹות אַחֲוָנָא בְּנֵי עֵשָׂו דִּיתְבִּין

בְּשַׁעִיר מֵאֹרַח מִיִּשְׂרָאֵל מֵאֵילַת

וּמֵעֵצִיּוֹן גָּבַר וְאֶת־פְּנִינָא וְעִבְרָנָא אֹרַח

מִדְּבַר דְּמוֹאֵב:

וְנֶפֶן וְנַעֲבֹר. לְעַד צָפוֹן, הִפְכְּנוּ פָנִים

לְהֵלוֹךְ רוּחַ מִזְרַחִית:

ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֵל תֵּצֵר

אֶת מוֹאֵב וְאֶל תְּתֹגָר בָּם

מִלְחָמָה כִּי לֹא אֶתָּן לָךְ

מֵאֶרְצוֹ יִרְשָׁה כִּי לְבָנֵי לוֹט

נִתַּתִּי אֶת עָר יִרְשָׁה:

וְאָמַר יִי לִי לֹא תִצּוֹר עַל מוֹאֲבָאִי וְלֹא

תְּתַגְרֵי לְמַעַבְד עֲמָהוֹן קָרַב אֲרִי לֹא

אֶתָּן לָךְ מֵאֶרְעָה יִרְתָּא אֲרִי לְבָנֵי לוֹט

יִהְיֶיתָ ית לְחִית יִרְתָּא:

וְאֵל תְּתַגַּר וְגו'. לֹא אִסַּר לָהֶם עַל מוֹאֵב

אלא מלחמה, אבל מיראים היו אותם
ונראים להם כשהם מזויינים, לפיכך כתיב
ויגר מואב מפני העם, שהיו שוללים
ובוזזים אותם, אבל בבני עמון נאמר ואל
תתגר בם, שום גרוי, בשכר צניעות אמם,
שלא פרסמה על אביה כמו שעשתה
הבכירה, שקראה שם בנה מואב: ער. שם
המדינה:

הָאֲמִיּוֹת לְפָנֶיךָ יֵשְׁבוּ בְּהָ עַם
גָּדוֹל וְרַב וְרַם פְּעֻנְקִים:

אִי־מִתְּנִי מִלְּקַדְמִין יְתִיבוּ בַּה עִם רַב

וְסִגִּי וְתִקִּיף כְּגִבְרִיא:

הָאֲמִים לְפָנִים וְגו'. אַתָּה סְבוּר שִׁזּו אֶרֶץ

רַפָּאִים שֶׁנִּתְּתִי לָו לְאַבְרָהָם, לְפִי שֶׁהָאֲמִים

שֶׁהֵם רַפָּאִים יֵשְׁבוּ בַּה לְפָנִים, אֲבָל לֹא זֶה

הִיא, כִּי אוֹתָם רַפָּאִים הוֹרֵשְׁתִּי מִפְּנֵי בְנֵי

לֹוֹט, וְהוֹשַׁבְתִּים תַּחְתָּם:

יֵא רַפָּאִים יִחְשְׁבוּ אֵף הֵם

כְּעֶנְקִים וְהַמֶּלֶךְ יִקְרָאוּ לָהֶם

אֲמִים:

גְּבִרִין מִתְחַשְׁבִּין אַף אֲנוּן כְּגִבְרִיא

וּמוֹאֲבָאִי קָרַן לְהוֹן אֵימַתְנִי:

רפאים יחשבו וגו'. רפאים היו נחשבים

אותם אמים, כענקים הנקראים רפאים,

על שם שכל הרואה אותם ידיו מתרפות:

אמים. על שם שאימתם מוטלת על

הבריות, וכן ובשעיר ישבו החורים

ונתתים לבני עשו:

יב ובשעיר יושבו החורים

לפניהם ובני עשו יירשום

וַיֵּשְׁבּוּ מִיִּדּוֹם מִפְּנֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ

תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יְשׁוּעָה

לְאֶרֶץ יִרְשָׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה

לָהֶם:

וּבְשִׁעִיר יְתִיבוּ חֲרָאֵי מִלְּקַדְמִין וּבְנֵי

עֲשׂוּ תַרְכֻּנוֹן וְשִׁצִּינוֹן מִקְדָּמֵהוֹן וַיְתִיבוּ

בְּאַתְרֵהוֹן כְּמָא דִּי עֶבֶד יְשׁוּעָה

לְאַרְעָא יִרְתֶּתָּהּ דִּיהֶב יִי לְהוֹן:

יִירֶשׁוּם. לְשׁוֹן הַזֹּה, כְּלוּמַר נָתַתִּי בָהֶם כַּח

שֶׁהָיוּ מוֹרִישִׁים אוֹתָם וְהוֹלְכִים:

יג עֲתָה קִמּוּ וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת

נַחַל זָרֵד וְנַעֲבֹר אֶת נַחַל זָרֵד:

כֶּעֶן קוּמוּ וְעִבְרוּ לְכוּן יְתַּ נַחֲלָא דְזָרֵד

וְעִבְרֵנָא יְתַּ נַחֲלָא דְזָרֵד:

יד וְהַיָּמִים אֲשֶׁר הָלַכְנוּ מִקָּדֵשׁ

בְּרִנֵּי עַד אֲשֶׁר עָבַרְנוּ אֶת

נַחַל זָרֵד שֶׁלְּשִׁים וְשִׁמְנָה שָׁנָה

עַד תָּם כָּל הַדֹּר אֲנִישֵׁי

הַמִּלְחָמָה מִקְרָב הַמַּחְנֶה

כֹּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם:

וַיּוֹמְיָא דִּי הִלְכְּנָא מִרְקַם גִּיאָה עַד דִּי

עֲבַרְנָא יָת נַחֲלָא דְזָרַד תִּלְתִּין וְתַמְנִי

שָׁנִין עַד דְּסָף כָּל דְּרָא גְבַרִי מִגִּיחִי

קָרְבָּא מִגּוּ מִשְׁרִיתָא כָּמָא דִּי קָיִים יִי

לְהוֹן:

טו וְגַם יָד יְהוָה הִיָּתָה בָּם

לְהַמָּם מִקְרָב הַמַּחְנֶה עַד

תָּמָם:

וְאַף מִחָא מִן קָדָם יִי הִוֵּת בְּהוֹן

לְשִׁצִיּוֹתֵהוֹן מִגּוּ מִשְׁרִיתָא עַד דְּשְׁלִימוֹ:

הִיתָה בָם. לְמַהֲרֵה וּלְהוֹמָם בְּתוֹךְ מ' שָׁנָה,

שְׁלֹא יִגְרַמוּ לְבִנְיָהֶם עוֹד לְהִתְעַכֵּב בְּמַדְבָּר:

מִזֵּי וַיְהִי כִּבְאֶשְׁרֵה תָּמָמוֹ כָּל אֲנָשֵׁי

הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקְּרֵב הָעָם:

וַהֲוָה כִּד שְׁלִימוֹ כָּל גְּבִירֵי מִגִּיחֵי קְרָבָא

לְמַמַּת מִגּוּ עֲמָא:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תָּמֹז וְגו'.

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עָמִי לְמִיָּמָר:

וַיִּדְבֹּר ה' אֵלַי וְגו'. אַבְל מְשִׁילוֹחַ

הַמִּרְגָּלִים עַד כֹּאן לֹא נֹאמַר בַּפ' וַיִּדְבֹּר,

אַלֹּא וַיֹּאמֶר, לְלַמֶּדֶךָ שְׂכַל ל"ח שָׁנָה שֶׁהָיוּ

יִשְׂרָאֵל נִזְוָפִים, לֹא נִתְיַחַד עִמּוֹ הַדְּבוּר

בְּלִשְׁוֹן חֲבָה פָּנִים אֶל פָּנִים וַיֵּשׁוּב הַדַּעַת,

לְלַמֶּדֶךָ שֶׁאֵין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה עַל הַנְּבִיאִים,

אַלֹּא בַּשְּׂבִיל יִשְׂרָאֵל: אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה.

מבן עשרים שנה היוצאים בצבא:

יְהוָה אֶתְּהָ עֹבֵר הַיּוֹם אֶת גְּבוּל

מוֹאָב אֶת עָרַ:

אֶת עֹבֵר יוֹמָא דִּין יְת תַּחֲוֹם מוֹאָב יְת

לְחֵית:

אתה עובר היום את גבול מואב וגו'

וקרבת מול בני עמון וגו'. מכאן שארץ

עמון לצד צפון:

יְת וְקִרְבַּת מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן אֶל

תִּצְרֹם וְאַל תִּתְגַּר בָּם כִּי לֹא

אַתָּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לָךְ

יִרְשָׁה כִּי לְבְנֵי לוֹט נְתַתִּיהָ

יִרְשָׁה:

וְתִקְרַב לְקַבֵּל בְּנֵי עַמּוֹן לֹא תִצּוּר

עֲלִיהוֹן וְלֹא תִתְגַּר לְמַעַבְד עַמְּהוֹן

קִרְב אֲרִי לֹא אַתָּן מֵאֶרֶעֱא בְנֵי עַמּוֹן

לָךְ יִרְתָּא אֲרִי לְבְנֵי לוֹט יִהְיֶתָּה

יִרְתָּא:

כֹּאֲרֵץ רַפָּאִים תַּחֲשֹׁב אַף הוּא

רַפָּאִים יֵשְׁבוּ בָּהּ לִפְנֵים

וְהַעֲמָנִים יִקְרְאוּ לָהֶם זִמְזוּמִים:

אֶרֶץ גְּבֻרִים מִתַּחֲשֹׁבָא אַף הִיא

גְּבֻרִין יְתִיבוּ בָּהּ מִלְּקַדְמִין וְעַמּוֹנָאִי

קָרְנוּ לְהוֹן חֲשֻׁבֵי:

אֶרֶץ רַפָּאִים תַּחֲשֹׁב. אֶרֶץ רַפָּאִים נַחֲשֶׁבֶת

אַף הִיא, לְפִי שֶׁהַרַפָּאִים יֵשְׁבוּ בָּהּ לִפְנֵים,

אֲבָל לֹא זֶה הִיא שֶׁנִּתְּתִי לְאַבְרָהָם:

כא עַם גָּדוֹל וְרַב וְרַם כְּעַנְקִים

וַיִּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם

וַיִּירָשֻׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם:

עַם רַב וְסֹגִי וְתַקִּיף כְּגִבְרִיא וְשִׁצְנוֹן יִי

מִקֶּדֶם יְהוֹן וְתִרְכָּנוֹן וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן:

כב כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְבְנֵי עֵשָׂו

הַיֹּשְׁבִים בְּשִׁעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד

אֶת הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֻׁם

וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

כָּמָא דִּי עֶבֶד לְבָנֵי עֵשָׂו דִּיתְבוּן

בְּשַׁעִיר דִּי שְׂצִי יְת חוֹרְאֵי מִקְדָּמִיהוֹן

וְתִרְכָּנוֹן וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן עַד יוֹמָא

הַדִּין:

כג וְהָעֲוִים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצָרִים

עַד עֲזָה כַּכְּתָרִים הַיֹּצְאִים

מִכַּכְּתָר הַשְּׂמִידִם וַיֵּשְׁבוּ

תַּחְתָּם:

וְעוֹאֵי דִיתְבִּין בְּדַפִּיחַ עַד עֲזָה

קְפוּטָקֵאִי דְנַפְקוּ מִקְפוּטָקֵא שְׁצִיּוֹנוֹן

וַיְתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן:

והעוים היושבים בחצרים וגו'. עוים

מפלשתים הם, שעמהם הם נחשבים

בספר יהושע, שנאמר חמשת סרני

פלשתים העזתי והאשדודי והאשקלוני

והגתי והעקרוני והעוים, ומפני השבועה

שנשבע אברהם לאבימלך, לא יכלו

ישראל להוציא ארצם מידם, והבאתי

עליהם כפתורים והשמידום וישבו תחתם,

ועכשיו אתם מותרים לקחתה מידם:

כֹּד־קוֹמוּ סְעוּ וְעִבְרוּ אֶת נַחֲלִי

אֶרְנֹן רֵאֶה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת

סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הָאֲמֹרִי

וְאֶת אֶרְצוֹ הַחֲלִי רֵשׁ וְהַתָּגֵר

בּוֹ מִלְחָמָה׃

קוֹמוּ טוּלוּ וְעִבְרוּ יַת נַחֲלֵי דְאֶרְנֹן

חֲזִי דְמִסְרִית בְּיָדְךָ יַת סִיחֹן מִלְכָּא

דְּחֶשְׁבּוֹן אֲמֹרָאָה וְיַת אֶרְעָה שְׂרִי

לְתַרְכוּתָהּ וְאֶתְגֵּרִי לְמַעַבְד עֲמָה

קָרָבָא:

כֹּה הָיָה אֲחֵל תַּת פִּחְדֶּךָ

וַיִּרְאֶתְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת

כָּל הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן

שְׁמַעְךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפְּנֶיךָ:

יֹמָא הָדִין אֲשֶׁר לְמַתָּן זַעְתָּךְ וְדַחְלָתְךָ

עַל אִפֵּי עַמִּמִּיא דִּי תַּחוּת כָּל שְׁמִיא

דִּי יִשְׁמְעוּן שְׁמַעְךָ וַיִּזְעֻעוּן וַיִּדְחֻלוּן מִן

קִדְמָךְ:

תחת כל השמים. למד, שעמדה חמה
למשה ביום מלחמת עוג, ונודע הדבר
תחת כל השמים:

כו וַאֲשַׁלַּח מַלְאָכִים מִמִּדְבָּר
קִדְמוֹת אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבֹּן
דְּבָרֵי שָׁלוֹם לֵאמֹר:

וּשְׁלַחִית אֲזַגְדִּין מִמִּדְבָּרָא דְקִדְמוֹת
לֹת סִיחֹן מֶלֶכָּא דְחֶשְׁבֹּן פְּתַגְמֵי
שְׁלָמָא לְמִימָר:

**ממדבר קדמות. אע"פ שלא צוני המקום
לקרוא לסיחון לשלום, למדתי ממדבר
סיני, מן התורה שקדמה לעולם, כשבא
הקב"ה ליתנה לישראל חזר אותה על
עשו וישמעאל, וגלוי לפניו שלא יקבלוה,
ואעפ"כ פתח להם בשלום, אף אני
קדמתי את סיחון בדברי שלום. דבר אחר
ממדבר קדמות, ממך למדתי שקדמת
לעולם, יכול היית לשלוח ברק אחד
ולשרוף את המצריים, אלא שלחתני מן
המדבר אל פרעה, לאמר שלח את עמי**

במתוך:

כו אַעֲבֹרָה בְּאַרְצֶךָ בְּדֶרֶךְ

בְּדֶרֶךְ אֱלֹהֶיךָ לֹא אָסוּר יָמִין

וּשְׂמֹאל:

אֲעֹבֵר בְּאַרְעֶךָ בְּאַרְחָא בְּאַרְחָא אֲזִל

לֹא אָסִיטִי יְמִינָא וּשְׂמֹאלָא:

כח אֲכַל בַּכֶּסֶף תִּשְׁבֶּרְנִי

וְאֲכַלְתִּי וַיִּמָּוֶם בַּכֶּסֶף תִּתֶּן לִי

וְשָׂתִיתִי רַק אַעֲבֹרָה בְּרַגְלִי:

עֲבֹרָא בְּכֶסֶּפָּא תִּזְבֵּן לִי וְאִיכּוֹל וּמִיָּא
בְּכֶסֶּפָּא תִּתֵּן לִי וְאַשְׁתִּי לְחֹד אֶעְבֵּר
בְּרַגְלִי:

כט כַּאֲשֶׁר עָשׂוֹ לִי בְּנֵי עַשׂוֹ
הִיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר וְהַמּוֹאֲבִים
הִיִּשְׁבִּים בְּעָר עַד אֲשֶׁר אֶעְבֹּר
אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ:

כמא די עֲבָדוֹ לִי בְּנֵי עַשׂוֹ דִּיתְבִּין

בְּשֵׁעִיר וּמוֹאֲבָאִי דִּיתְבִּין בְּלַחֲתָ עַד

דְּאֵעֲבַר יְתַ יְרֻדְנָא לְאַרְעָא דִּי אֱלֹהֵנָא

יְהִי לָנָא:

כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי בְנֵי עָשׂוּ. לֹא לְעֲנִין לְעַבֹּד

אֶת אֲרָצָם, אֲלֹא לְעֲנִין מִכֹּר אוֹכַל וּמֵיִם:

עַד אֲשֶׁר אֲעַבֹּד אֶת הִירְדֵּן. מוֹסֵב עַל

אֲעַבְרָה בְּאֲרָצָךְ:

לֹא אָבָה סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבֹּן

הַעֲבִירָנוּ בּוֹ כִּי הִקְשָׁה יְהוָה

אֱלֹהֵיךָ אֶת רוּחוֹ וְאִמַּץ אֶת

לְבַבּוֹ לְמַעַן תִּתֶּנּוּ בְיָדְךָ כִּיּוֹם

חַיָּה:

וְלֹא אָבִי סִיחֹן מִלְכָּא דְחֶשְׁבוֹן

לְמִשְׁבְּקָנָא לְמַעַבְר בְּתַחוּמָהּ אֲרִי

אֶקְשִׁי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יְתֹרַח וְתַקִּיף יְתֹ

לֵבָה בְּדִיל לְמַמְסְרָהּ בְּיָדְךָ כִּיּוֹמָא

הַדִּין:

לֹא שִׁיטָּה וַיֹּאמֶר יְהוָה

אֵלַי רֵאֵה הַחֲלֹתַי תַּת לְפָנֶיךָ

אֶת סִיחֹן וְאֶת אֲרָצוֹ הַחֵל רֵשׁ

לְרֵשֶׁת אֶת אֲרָצוֹ:

וְאָמַר יְיָ לִי חֲזִי שְׂרִיתִי לְמַמְסַר קְדָמְךָ

יְת סִיחֹן וְיֵת אֲרֵעָה שְׂרִי לְתַרְכוּתָהּ

לְמִירַת יְת אֲרֵעָה:

הַחֲלֹתַי תַּת לְפָנֶיךָ. כִּפָּה שֹׁר שֶׁל אֲמֹרִיִּים

שֶׁל מַעֲלָה תַּחַת רַגְלֵיו שֶׁל מֹשֶׁה וְהַדְרִיכֻ

עַל צִוְּאוֹ:

לב וַיֵּצֵא סִיחֹן לְקָרְאֲתֵנוּ הוּא

וְכָל עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה יִהְיֶה:

וּנְפִק סִיחֹן לְקַדְמוֹתָנָא הוּא וְכָל עַמּוֹ

לְאַגָּחָא קָרְבָּא לִיהֵי:

וַיֵּצֵא סִיחֹן. לֹא שָׁלַח בְּשִׁבִּיל עֹג לַעֲזֹר

לוֹ, לְלַמְדֹּךְ שֶׁלֹּא הָיוּ צָרִיכִין זֶה לַזֶּה:

לג וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ

וַנִּפֹּךְ אֹתוֹ וְאֵת (בָּנוּ) בְּפָנָיו וְאֵת

כָּל עַמּוֹ:

וּמִסֵּרָהּ יְיָ אֱלֹהֵנָּה קִדְּמָנָה וּמַחֲנָה יְתֵהּ

וַיֵּת בְּנוֹהֵי וַיֵּת כָּל עַמָּהּ:

וְאֵת בְּנֵיוֹ. בְּנוֹ כְּתִיב, שֶׁהִיָּה לוֹ בֶּן גְּבוּר

כְּמוֹתָיו:

לֹד וְנִלְכָּד אֶת כָּל עָרָיו בַּעֲת

הַחַוָּא וְנִחְרַם אֶת כָּל עִיר

מֵתָם וְחַנְּשִׁים וְחַטָּף לֹא

הִשְׁאַרְנוּ שְׂרִיד:

וְכַבֵּשְׁנָה יֵת כָּל קְרוֹוֵהֵי בְּעַדָּנָה הֵהִיָּא

וַגִּמְרֵנָּא יֵת כָּל קְרוֹי גְּבֵרִיא וְנִשְׂיָא

וְטַפְלָא לֹא אֶשְׂאֲרֵנָּא מִשְׁזַב:

מתם. אנשים, בביזת סיחון נאמר בזזנו
לנו, לשון ביזה, שהיתה חביבה עליהם
ובוזזים איש לו, וכשבאו לביזת עוג כבר
היו שבעים ומלאים, והיתה בזויה
בעיניהם, ומקרעין ומשליכין בהמה
ובגדים ולא נטלו כי אם כסף וזהב, לכך
נאמר בזזנו לנו לשון בזיון, כך נדרש
בספרי בפ' וישב ישראל בשיטים:

לֹא־רַק הַבְּהֵמָה בִּזְזָנוּ לָנוּ וְנִשְׁלַל

הָעָרִים אֲשֶׁר לְכַדָּנוּ:

לְחֹד בְּעִירָא בִּזְנָא לָנָא וְעַדִּי קְרוּיָא

דִּי כַב־שָׁנָא:

לוּ מִנְעַרְעַר אֲשֶׁר עַל שַׁפַּת נַחַל

אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בַּנַּחַל וְעַד

הַגְּלָעַד לֹא הִיתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר

שָׁגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת הַכָּל נָתַן

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ:

מֵעֶרְעָר דִּי עַל כִּיף נִחֲלָא דְאַרְנֹן

וְקִרְתָּא דִּי בְנִחֲלָא וְעַד גְּלַעַד לֹא הָיוּ

קִרְתָּא דִּי תִקְפֹּת מִנָּנָא יֵת כֹּלָא מִסֵּר

יִי אֱלֹהֵנָא קְדָמָנָא:

לֹא רַק אֶל אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לֹא

קִרְבַּת כָּל יַד נִחֲלָא יִבְקֹ וְעֵרִי

חֲחֹר וְכֹל אֲשֶׁר צָוָה יִחְזָה

אֱלֹהֵינוּ:

לְחֹד לְאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לֹא קִרְבַּתָּא

כָּל כִּיָּה נַחֲלָא יוֹבְקָא וְקָרוֹי טוֹרָא וְכָל

דִּי פַקִּיד יִי אֱלֹהֵנָא:

כָּל יַד נַחֲלָא יִבְקָא. כָּל אַצֵּל נַחֲלָא יִבְקָא: וְכָל

אֲשֶׁר צוּה ה' אֱלֹהֵינוּ. שְׁלָא לְכַבּוּשׁ,

הַנַּחֲנוּ:

דברים פרק-ג

א וַיִּפֹּן וַנַּעַל דָּרָךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא

עֹזג מִלֶּךְ הַבָּשָׁן לְקַרְאֲתָנוּ הוּא

וְכָל עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֲדָרְעִי:

וְאֶת־פָּנֶינָא וּסְלָקְנָא אֶרַח דְּמַתָּנָן וְנִפְק

עֹג מִלְכָּא דְּמַתָּנָן לְקַדְמוּתָנָא הוּא

וְכָל עֵמָּה לֹא־גָחַא קִרְבָּא אֲדָרְעִי:

וּנְפֹךְ וְנַעֲלָ. כָּל צַד צָפוֹן הוּא עֲלִיָּה:

ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֵל תִּירָא

אֹתוֹ כִּי בִידֶךָ נִתַּתִּי אֹתוֹ וְאֵת

כָּל עַמּוֹ וְאֵת אֶרְצוֹ וַעֲשִׂיתָ לוֹ

כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ

הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחַשְׁבּוֹן:

וַאֲמַר ייִ לִי לֹא תִדְחַל מִנִּיהָ אֲרִי בִידֶךָ

מִסָּרִית יִתֶּה וְיִת כָּל עֲמָה וְיִת אֶרְעָה

וְתַעֲבֹד לָהּ כָּמָא דִּי עֲבַדְתָּא לְסִיחֹן

מִלְכָּא דְאַמְרָאָה דִּי יִתֵּב בְּחֻשְׁבוֹן:

אַל תִּירָא אוֹתוֹ. (בדה סא.) וּבִסִּיחֹן לֹא הוּצַרְךָ

לֵאמֹר אַל תִּירָא אוֹתוֹ, אַלֹּא מִתִּירָא הִיָּה

מִשָּׁה שְׁלֹא תַעֲמֹד לוֹ זְכוֹת שִׁשְׁמִשׁ

לְאַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר וַיָּבֹא הַפְּלִיט, וְהוּא עֹגֵג:

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ גַם

אֶת עֹגֵג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וְאֶת כָּל

עַמּוֹ וְנִכְחוּ עַד בְּלָתִי הַשָּׂאִיר

לֹא שָׁרִיד:

וּמִסֵּר יְיָ אֱלֹהֵנָּה בִּידְנָא אֶף יָת עוֹג

מִלְכָּא דַּמֶּתְנָן וְיָת כָּל עַמָּהּ וּמַחֲנוּהִי

עַד דְּלֹא אֶשְׁתָּאֵר לָהּ מִשִּׁזְב:

דַּ וְנִלְכְּדוּ אֶת כָּל עָרָיו בָּעֵת

הַחֹמָה לֹא הִיתָה קָרִיָּה אֲשֶׁר

לֹא לָקְחוּנוּ מֵאֲתָם שְׂשֻׁיִם עִיר

כָּל חֶבֶל אֶרֶץ מִמְּלָכַת עוֹג

בְּבִשָּׁן:

וּבְבִשָּׁא יֵת כָּל קְרוֹוְהִי בְּעֵדְנָא הֵהִיא
לֹא הֵוֹת קִרְתָּא דִּי לֹא נִסְבְּנָא מִנְהוֹן
שְׁתִּין קְרוֹיִן כָּל בֵּית פִּלְךְ טָרְכוֹנָא
מִלְכוּתָא דְעוֹג בְּמִתְנִין:

חבל ארגב. מתרגמינן בית פלך טרכונא,
וראיתי תרגום ירושלמי במגלת אסתר
קורא פלטיין טרכונין, למדתי חבל ארגוב
הפרכיא היכל מלך, כלומר שהמלכות
נקראת על שמה, וכן את הארגוב

דמלכים, אצל היכל מלך הרגו פקח בן
רמליהו לפקחיה, למדתי שכך נקראת שם
ההפרכיא:

ה כל אלה ערים בצרות חומה
גבהה דלתים ובריח לבד
מערי הפרזי הרבה מאד:

כל אליו קרוין פריכן מקפן שור רם
דילהן דשין ועברין בר מקרוי פצחיא
סגי לחדא:

מערי הפרזי. פרזות ופתוחות בלא חומה,

וכן פרזות תשב ירושלים:

וּנְחָרָם אֹתָם כִּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ

לְסִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן הַחֲרָם כָּל

עִיר מֵתָם הַנָּשִׁים וְהַטָּף:

וְגִמְרָנָא יִתְהוֹן כָּמָא דִּי עֲבַדְנָא לְסִיחֹן

מֶלֶכָא דְחֲשַׁבּוֹן גַּמַר כָּל קְרוֹי גְּבַרְיָא

נִשְׂיָא וְטַפָּלָא:

החרם. לשון הזה, הלוך וכלות:

וְכָל־הַבְּהֵמָה וְשָׁלַל הָעֲרִים

בְּזִזְנוּ לָנוּ:

וְכָל־בְּעִירָא וְעַד־קְרוֹיָא בְּזִנָּא לָנָא:

ח וַנִּקַּח בָּעֵת הַהִוא אֶת־הָאָרֶץ

מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר

בָּעִבְרָה הִירְדֵּן מִנַּחֲלֵי אֲרֻנֹן עַד

הַר־חֶרְמוֹן:

וַנִּסְבְּנָא בְּעַדְנָא הָהִיא יְתֵי אֲרָעָא מִיַּד

תַּרְיֵן מַלְכֵי אֱמֹרָאָה דִּי בָּעִבְרָא

דִּירְדְּנָא מִנְחָלָא דְאַרְנַן עַד טוֹרָא

דְּחֶרְמוֹן:

מיד. מרשות:

ט צידנים יקראו לחֶרְמוֹן שְׂרִין

וְהֶאֱמַרְי יִקְרָאוּ לוֹ שְׁנִיר:

צידנאי קראן לחֶרְמוֹן סְרִין וְאִמְרֵי

קִרְאָן לָהּ טוֹר תִּלְגָּא:

צידנים יקראו לחֶרְמוֹן וגו'. ובמקום אחר

הוא אומר ועד הר שיאן הוא חֶרְמוֹן, הרי

לֹא אַרְבַּעַה שְׁמוֹת, לָמָּה הוּצַרְכוּ לִיכְתֹּב,
לְהַגִּיד שִׁבַּח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיוּ אַרְבַּעַה
מַלְכוּיֹת מִתְּפָאֲרוֹת בְּכָךְ, זֶה אוֹמֶרֶת עַל
שְׁמִי יִקְרָא וְזֶה אוֹמֶרֶת עַל שְׁמִי יִקְרָא:
שֵׁנִיר. הוּא שֶׁלֹּג בִּלְשׁוֹן אֲשַׁכְנַז וּבִלְשׁוֹן
כְּנַעֲנִי:

כָּל עָרֵי הַמִּישׁוֹר וְכָל הַגְּלֵעָד
וְכָל הַבָּשָׁן עַד סִלְכָּה וְאַדְרָעִי
עָרֵי מַמְלַכַת עֹג בַּבְּשָׁן:

כָּל קְרוֹי מִיִּשְׂרָאֵל וְכָל גְּלֵעָד וְכָל מַתָּנָן

עַד סִלְכָה וְאֶדְרְעִי קְרוֹי מַלְכוּתָא דְּעוֹג

בְּמִתְנָן:

יֵא כִּי רַק עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשׁוּן

נִשְׁאַר מִיֵּתֶר הָרַפָּאִים הֵנָּה

עַרְשׁוֹ עֶרְשׁ בְּרִזְל הֵלֵךְ הוּא

בְּרַב־תַּבְת בְּנֵי עַמּוֹן יִשַׁע אַמּוֹת

אַרְכָּה וְאַרְבַּע אַמּוֹת רַחְבָּהּ

בְּאַמַּת אִישׁ:

אֲרִי לְחוּד עוֹג מֶלֶכָּא דְּמִתְנָן אֶשְׁתָּאֵר

מִשְׁאֵר גְּבֻרִיא הָא עֲרִסָה עֲרִסָא

דְּפִרְזִילָא הֵלָא הִיא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן

תִּשַׁע אַמִּין אֲרַכָּה וְאַרְבַּע אַמִּין פְּתִיָּה

בְּאַמַּת מִלְךְ:

מִיתַר הַרְפָּאִים. שְׁהַרְגּוּ אֶמְרָכָא וְחַבִּירֵיו

בַּעֲשֵׁתְרוֹת קַרְנִים, וְהוּא פִלְט מִן

הַמַּלְחָמָה, שְׁנֵאמַר וַיָּבֹא הַפְּלִיט, זֶהוּ עֹג:

בְּאַמַּת אִישׁ. בְּאַמַּת עֹג:

יב וְאֵת הָאָרֶץ הַזֹּאת יִרְשְׁנוּ

בְּעֵת הַהוּא מִמַּעַרְעָר אֲשֶׁר עַל

נַחַל אֲרָנִן וְחֲצִי הַר הַגִּלְעָד

וְעָרָיו נָתַתִּי לְרֵאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְיַת אֲרֻעָא הָדָא יִרְיֶתְנָא בְּעֵדְנָא הָהִיא

מֵעֲרֵעַר דִּי עַל נַחֲלָא דְאֲרָנִן וּפְלָגוֹת

טוֹרָא דְגִלְעָד וְקְרוּוְהִי יִהְיֶית לְשִׁבְטָא

דְּרֵאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְטָא דְגָד:

וְאֵת הָאָרֶץ הַזֹּאת יִרְשֶׁנוּ בְּעַת הַהוּא.

הַאֲמֹרָה לְמַעַלָּה, מִנַּחַל אֲרָנִן וְעַד הַר

חֶרְמוֹן: מֵעֲרֵעַר אֲשֶׁר עַל נַחֲלָא דְאֲרָנִן.

אֵינוּ מַחֲזִיבֵר לְרֵאשֵׁי שֵׁל מִקְרָא אֱלֹא

לסופו, על נתתי לראובני ולגדי, אבל

לענין ירושה עד הר חרמון היה:

יג וַיֵּתֶר הַגִּלְעָד וְכָל הַבְּשָׁן

מִמֶּלֶכֶת עֹג נָתַתִּי לְחֲצִי

שֶׁבֶט הַמְּנַשֶּׁה כֹּל חֶבְלֵי הָאֲרָגָב

לְכָל הַבְּשָׁן הַחֹמָה יִקְרָא אֶרֶץ

רַפָּאִים:

ושאר גלעד וכל מתנן מלכותא דעוג

יהבית לפלגות שבטא דמנשה כל

בֵּית פֶּלֶךְ טָרְכוֹנָא לְכָל מִתְנָן הֵהוּא

מִתְקַרִי אֶרְעָא גְבַרְיָא:

ההוא יקרא ארץ רפאים. היא אותה

שנתתי לאברהם:

יִדְיָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת כָּל

חֶבֶל אֶרֶגֶב עַד גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי

וְהַמַּעֲכָתִי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל

שְׁמוֹ אֶת הַבָּשָׂן חֹזֵת יִיאִיר עַד

הַיּוֹם הַזֶּה:

יֵאֵיר בַּר מְנַשֶּׁה נָסִיב יָת כָּל בֵּית פִּלֹּךְ

טָרְכוֹנָא עַד תַּחֲוֹם גְּשׁוּרָאָה וְאַפְקִירוֹם

וַיִּקְרָא יִתְהוֹן עַל שְׁמָהּ יָת מִתְנָן כַּפְרָנִי

יֵאֵיר עַד יוֹמָא הַדִּין:

טו שְׁבִיעִי וְלִמְכִיר

נָתַתִּי אֶת הַגְּלָעָד:

וְלִמְכִיר יִהְיֶה יָת גְּלָעָד:

טז וְלָרְאוּבֵנִי וְלִגְדִי נָתַתִּי מִן

הַגִּלְעָד וְעַד נַחֲלֵי אֲרֶנָּן תּוֹךְ

הַנַּחֲלֵי וְגִבֵּל וְעַד יַבֵּק הַנַּחֲלֵי

גִּבּוֹל בְּנֵי עַמּוֹן:

וְלִשְׁבֹּטֵי דְרָאוּבֵן וְלִשְׁבֹּטֵי דָגַד יִהְיֶינָה

מִן גִּלְעָד וְעַד נַחֲלֵי אֲרֶנָּן גּוֹ נַחֲלֵי

וּתְחוּם וְעַד יוֹבֶקָא דְנַחֲלֵי תְחוּם בְּנֵי

עַמּוֹן:

תּוֹךְ הַנַּחֲלֵי וְגִבּוֹל. כָּל הַנַּחֲלֵי וְעוֹד מֵעַבֵּר

לְשַׁפְתּוֹ, כְּלוּמַר עַד וְעַד בְּכָל זִיוָתָהּ

מכאן:

יִזְכֹּר הָעָרְבָה וְהַיָּרְדֵּן וְגִבְלֵי

מִכְנֶנֶת וְעַד יָם הָעָרְבָה יָם

הַמֶּלֶח תַּחַת אֲשֵׁרֹת הַפְּסָגָה

מִזְרָחָה:

וּמִיִּשְׂרָאֵל וְיִרְדְּנָא וְתַחֲוִימָהּ מִגִּנוֹסֵר וְעַד

יָמָא דְּמִיִּשְׂרָאֵל יָמָא דְּמֶלְחָא תַּחֲוֹת

מִשְׁפָּךְ מִרְמַתָּא מְדִינָחָא:

מכנרת. מעבר הירדן המערבי היה,

וְנָחֳלֹת בְּנֵי גֹד מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַמִּזְרָחִי, וְנָפְלוּ
בְּגֹזְרֵלָם רוֹחֵב הַיַּרְדֵּן כְּנֶגְדָם וְעוֹד מֵעֵבֶר
לְשַׁפְתּוֹ עַד כְּנֶרֶת, וְזֶהוּ שֵׁנֶאֱמַר וְהַיַּרְדֵּן
וְגִבּוֹל, הַיַּרְדֵּן וּמֵעֵבֶר לוֹ:

יְיָ וְאַצִּי אֶתְכֶם בְּעֵת הַהוּא
לֵאמֹר יְיָהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם
אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ
חֲלוּצִים תַּעֲבְרוּ לִפְנֵי אֱחֵיכֶם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חֵיל:

וּפִקְדִית יִתְּכֹון בְּעֶדְנָא הֵהִיא לְמִימַר יִי

אַלְהֵכֹון יְהִי לְכֹון יִתְּ אֶרְעָא הֵדָא

לְמִירְתָּה מְזֻרְזִין תַּעֲבֵרוֹן קָדָם אַחֵיכֹון

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל מְזֻרְזֵי חֵילָא:

וּאֲצֹו אַתְכֶם. לְבִנֵי רְאוּבֵן וְגַד הִיא מַדְבָּר:

לְפָנֵי אַחֵיכֶם. הֵם הָיוּ הוֹלְכִים לְפָנֵי

יִשְׂרָאֵל לְמַלְחָמָה, לְפִי שֶׁהָיוּ גְבוּרִים

וְאוֹיְבִים נוֹפְלִים לְפָנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר וְטָרַף

זָרוּעַ אֵף קִדְקֵד:

חִסְלַת פֶּרֶשֶׁת אֵלֶּה הַדְּבָרִים:

יֵטֶרְקוּ נְשִׁיכֶם וְטַפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם
יִדְעוּתִי כִּי מִקְנֶה רַב לָכֶם
יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי
לָכֶם:

לְחֹד נְשִׁיכֹן וְטַפְּלֹן וּבְעִירֹן
יִדְעֶנָּה אֲרִי בְּעִיר סָגִי לְכֹן יִתְּבוֹן
בְּקִרְוֵיכֹן דִּי יִהְיֶה לְכֹן:

בַּמִּפְטִיר עַד אֲשֶׁר

יְנִיחַ יְהוָה לְאַחֵיכֶם כַּכֶּם

וַיִּרְשׁוּ גַם הֵם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם בְּעֶבֶר

הַיַּרְדֵּן וּשְׁבַתָּם אִישׁ לִירֵשָׁתוֹ

אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם:

עַד דִּי יְנִיחַ יי לְאַחֵיכֶם כּוֹתֶכֶן וַיִּרְתּוּ

אֶף אֲנוּן יֵת אֶרֶעָ דִּי אֱלֹהֵכֶם יֵהב

לְהוֹן בְּעֶבְרָא דִּירְדְנָא וַתְּתוּבוּן גְּבַר

לִירְתָתָהּ דִּי יֵהֲבִית לְכוּן:

כֹּא וְאַתָּה יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בָּעֵת

הַהוּא לֵאמֹר עֵינֶיךָ הִרְאֵת אֶת

כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

לְשָׁנִי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה כֵּן

יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל הַמַּמְלָכוֹת

אֲשֶׁר אֶתָּה עֹבֵר שָׁמָּה׃

וַיֵּת יְהוֹשֻׁעַ פִּקְדֹת בְּעֶדְנָא הֵהיא

לְמִימַר עֵינֶיךָ חֲזָאן יֵת כָּל דִּי עֶבֶד יִי

אֶלְהֵכוֹן לְתֵרִין מַלְכֵיא הָאֵלִין כֵּן יַעֲבֹד

יִי לְכֹל מַלְכוּתָא דִּי אַתָּ עֵבֶר לְתַמָּן:

כב לא תִירָאֻם כִּי יִהְיֶה

אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם:

לֹא תִדְחֲלוּן מִנֶּהוּן אֲרִי יִי אֱלֹהֵכֶם

מִימָרָה מְגִיחַ לָכֶם: ססס: